Йосафата

с. Домініка Славута, СНДМ

Йосафата

Перша Сестра Служебниця
Непорочної Діви Марії

Сестра Домініка Славута, СНДМ

Друкарня оо. Василіян
Торонто, 1985

Нарис життя і чеснот Сестри Йосафати (Михайлини Гордашевської), першої Служебниці Непорочної Діви Марії, приймаю з радістю і даю моє благословення на видання книжки, українською та англійською мовами.

Рим, празник Різдва П. Б. 1985 р.

†Мирослав,
Архиєпископ

Обкладинку оформила с. Рута Ейні, СНДМ

Перевидання
Рим, 1990

Зміст

Вступне слово */1*
Чернече життя на Україні наприкінці дев'ятнадцятого століття */5*
Запалилася іскра в Жужелі */8*
Від плянів до діл */12*
Перша Сестра Служебниця */14*
Вишкіл у Сестер Феліціянок */17*
До Жужеля */21*
Посвячення і відкриття дому в Жужелі */23*
Перша вечеря */27*
Служебниці починають спільне життя */28*
Складення обітів і облечини */29*
Духовний вишкіл молодих Служебниць */31*
Початки апостольства */35*
Серед буревію випробування */40*
Перша Капітула, 1902 */47*
Перша Головна Настоятелька */49*
Зречення зі свого становища */53*
Нові Конституції, 1907 */57*
Труднощі у складанні довічних обітів */58*
Сестра Йосафата знова у проводі Згромадження */62*
Місійна діяльність */64*
Хрестна дорога й смерть */67*
Її дух живе досі */77*
Примітки */81*

Вступне слово

„Гарне виховання, серйозна вдача, злучена з веселим гумором; сиво-зелені очі, що випромінювали радість, а цілий вираз обличчя проявляв спокій, що походить з глибокої злуки з Богом...“
То була Йосафата.

Ця книжка має своїм завданням представити нашим вірним Йосафату Михайлину Гордашевську, Співзасновницю Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії, щоб вони старались наслідувати її чесноти й молитися через її заступництво. Сподіваємося, що життя Сестри Йосафати стане конкретним зразком, потягаючи людей ближче до Бога, дбанням про наших ближніх і служінням для них, а це – основні ідеали, так потрібні в наших трудних часах.

Покликана в 1892 році, щоб провадити новозасноване апостольське жіноче Згромадження, перше в східньому обряді, вона дбайливо та з геройською посвятою служила своєму народові „там, де була найбільша потреба“.

Протягом двадцять семи років, які залишились з її короткого життя, вона невпинно трудилася, щоб принести світло віри й надії в темряву, в яку доля історії кинула її нарід, лишаючи своїм послідовницям гідну подиву спадщину служіння і любови.

Йосафата злучила в своїй особі глибоке молитовне життя з невтомним служінням для піднесення свого народу – духовно, соціяльно й культурно, і цим вона вказала новий спосіб служіння в нашій Церкві. Чуйність на повсякчасний заклик Церкви до постійної віднови духа й пристосування до потреб часу робить Йосафату людиною для всіх часів.

Всеціло занята в реальності, в якій перебувала, все її життя було просякнуте глибокою вірою. Її покора, відвага й витривалість у невідрадних обставинах повинні захопити сучасну молодь, на пошуках за автентичним і реальним. Таке життя, як її, що закінчилося на сорокдев'ятому році життя, може стати закликом до великих подвигів для Церкли й народу.

Її тлінні останки були перевезені з України до головного дому Сестер Служебниць у Римі в майже чудесний спосіб. Беатифікаційний процес розпочато в Римі 12 листопада 1983 року.

Багато людей під час свого життя відзначались геройськими чеснотами, однак лише деякі з них признані Церквою святими. Церква вибирає тих, що мають особливше послання або навчання для даного часу. Ми віримо, що Йосафата Гордашевська є однією з таких пророчиць нашої доби.

Молимо Господа, щоб Він у своїй премудрості поблагословив беатифікаційний процес Сестри Йосафати й дав йому щасливий результат. З глибокою покорою і палким сподіванням

ми очікуємо цього щасливого дня, відважно крокуючи слідами нашої співзасновниці – першої Сестри Служебниці.

Сестра Францішка Библів, СНДМ
Головна Настоятелька

15 серпня 1985
Празник Успіння Матері Божої

Вія Кассія Антіка 104
00191 Рим, Італія

Чернече життя на Україні наприкінці дев'ятнадцятого століття

До 1890 років Василіянське чернецтво, чоловіче й жіноче, було єдиною чернечою формою монашого подвигу та праці серед українського народу. Воно як таке, протягом своєї історії мусіло перейти різні переформування своєї зовнішньої діяльності та чернечої структури, щоб завжди вірно відповісти духовним потребам народу. Протягом довгих сторіч Василіянський Чин на Україні виконував ту функцію, що її на Заході виконували десятки різних чинів.

Переформувуючи своє внутрішне й зовнішне життя відповідно до вимог часу, Василіянське Чернецтво на Україні під Автрійською імперією зуміло зберегти себе й в XIX сторіччі, хоча воно неуникненно схилялося до фізичного та духовного упадку. В другій половинні цього сторіччя воно справді „живе вже тільки рештами сил", тому Апостольський Престол у 1882 році приступив до переформування його життя у дусі традиційної форми. На жаль, жіноча вітка цього чернецтва не підпала цій реформі і тому не могла розпочати паралельну діяльність серед українського народу.

Беручи до уваги успішну діяльність польських Єзуїтів, Апостольський Престол доручив

цьому Чинові реформу Василіян. Та однак, шляхетний плян Папи Льва XIII не знайшов належного зрозуміння серед українського суспільства. Причиною цього були напружені протягом сторіч національні й релігійні польсько-українські стосунки та загальне відношення до польських Єзуїтів. Але Василіянська молодь, що почала виходити з твердої чернечої школи, поволі розвіювала упередження народу до відновлених Василіян. Ця молода ґвардія починає трудитись серед народу, на місіях, реколекціях, в церковних братствах. Вони всюди бачили велику відсталість, неосвідченість, неморальність, пияцтво та забобоність людей.

Незабаром молоді місіонери спостерегли, що їх праця не буде довготривалою, якщо за місіями та реколекціями не прийде затяжна щоденна праця над душею народу, зокрема ж над вихованням молодого покоління. Потреба щоденної праці інших помічників стала пекучою потребою. Головно українське жіноцтво було під цим оглядом цілком занедбане.

Учитель новиків оновленого Василіянського Чину, о. Ґаспер Щепковський, Єзуїт, говорив ось що: „Вірте, мені, Всеч. Отці, що поки в вашому обряді не будете мати (жіночого) Згромадження, всі ваші труди, чи то парохів чи місіонерів, не принесуть бажаних успіхів, бо найважливіша й найперша праця в релігійно-моральному піднесенні народу – це виховання дітей і жіночої молоді, а для цього обов'язково потрібно черниць".[1]

В тому часі на Україні було тільки двадцять клявзурових Сестер Василіянок, які мешкали в

монастирях, в трьох містах, не маючи контакту з народом. Також вступ до Сестер Василіянок був можливий тільки тим особам, що мали вищу освіту або велике віно. З тієї причини багато українських дівчат, які бажали посвятитися на службу Богові, переходили на латинський обряд і вступали до латинських Згромадженнь, яких тоді на Україні було багато.

Запалилася іскра в Жужелі

Отці Василіяни відчували, що у зв'язку з тим, що народ і духовенство були неприхильні до них (з вище згаданих причин) не було б вказано їм самим засновувати Згромадження, тому шукали за священиком-парохом, який їм допоміг би, відкривши в своїй парохії перший дім такого Згромадження і тим самим дав свій підпис для такого починy.

Боже Провидіння про це подбало. В місяці травні 1891 року, о. Кирило Селецький, парох Жужеля, в Сокальському повіті, людина поважана клиром і народом, улюблений своїми парафіянами, запросив Отців Василіян, провести місію в його парафії. Провідником місії був о. Єремія Ломницький, ЧСВВ. Наприкінці місії до о. Ломницького зголосилися декілька дівчат з села, прохаючи допомогти їм вступити до монастиря. Отцеві Ломницькому здавалось, що це Божий знак, що прийшла хвилина розпочати давно омріяне діло.

Ввечері о. Ломницький переконав о. Селецького побудувати перший дім для нового Згромадження в його парафії і дати своє ім'я для того починy. І в такий спосіб, під тією заслоною, Отці Василіяни легше могли би ввести в життя свій плян. Але о. Селецький спочатку завагався і сказав: „Та ж я на цьому не розуміюся, ані на правилах чернечих, ані на чернечому

Жужель: Парафіяни перед церквою підчас місії в травні 1891 року.

дусі".[2] Але, коли о. Ломницький запевнив, що Отці Василіяни візьмуть повну відповідальність за духовний провід нового Згромадження, як також матеріяльно допоможуть, він згодився, і негайно почав старатися про купівлю терену, де б можна було побудувати хату для Сестер. Божа іскра спалахнула.

Від плянів до діл

Конституції для нового Згромадження вони взяли від польських Сестер Служебниць і, зробивши потрібні зміни, пристосували їх до тодішніх потреб українського народу.

Маючи вже виготовані Конституції, потрібно було підшукати першу особу, яка дала б почин існуванню нової інституції. Жужельські кандидатки, що запалили іскру, були тим матеріялом, з якого мала будуватися нова спільнота. Та треба було дати цим недосвідченим, простим дівчатам не тільки букву Конституцій, але живого провідника та приклад життя. Тому, що йшлося про жіноче Згромадження, то, очевидно, ні о. Ломницький, ні о. Селецький не могли бути таким прикладом на кожному кроці щоденного, домашнього життя.

Просити допомоги від латинського Згромадження відраджував досвід Василіянської Реформи, яка викликала так багато спротиву серед українського населення і духовенства. Сестри Василіянки – єдиний в тих часах український жіночий чин, ще не перейшов відповідної духовної обнови. Залишилося вивчити якусь особу, яка б пристосувалася до вимог нового Згромадження. Вирішення цієї справи припало о. Ломницькому, як духовному провідникові.

О. Ломницький вибрав для тієї справи одну з своїх пенітенток, доньку львівських міщан, Ми-

хайлину Гордашевську, яка вже раніше мала намір вступити до Сестер Василіянок. Представивши їй справу та всі труднощі такого завдання, радив їй протягом довшого часу молитися і слухати Божого голосу, чи Господь кличе її розпочинати це важливе діло. Одержавши, після довшого роздумування, її позитивне рішення, прийняв від неї приречення послуху та готовости робити все потрібне для добра нового Згромадження.

Перша Сестра Служебниця

Наша Слугиня Божа, Сестра Йосафата Михайлина Гордашевська народилася у Львові 26 листопада 1869 року. Батько Якинт і мати Марія мали четверо дітей: найстарший син Стефан, дочка Анна,[3] потім Михайлина і наймолодша Магдалина.[4]

Батько Гордашевський працював у князя Сапіги, меблярем-реставратором, що відновляв старинні меблі. Цінні античні речі вимагали знання естетики і вмілої руки. Якинт був здібний. Згодом родина Гордашевських відкупила від князя кусок землі, збудувала собі свою власну столярню і вела випродаж античних меблів.

Батьки Михайлини були шляхентними і глибоко релігійними. Вони дали своїм дітям не тільки добре інтелектуальне виховання, але защепили в їхні серця глибоке релігійне знання. Дві їхні дочки, Михайлина і Анна, посвятили себе виключно на службу Богові. Це духовне покликання плекалося в рідній хаті.

Гордашевські, хоч самі середньозаможні, не забули народу, з якого вийшли, впоювали своїм дітям правдиву любов до бідного, поневоленого українського народу. Це бачимо з того, що коли під час першої світової війни була надія на те, що Україна може стати вільною, Стефан, хоч одинак, вступає в ряди Січових Стрільців, щоб здобувати вільну батьківщину. І на полі

битви зустрінула його смерть.

Вже молодою панночкою Михайлина веде глибоке духовне життя. Вибирає собі духовного провідника в особі о. Єремії Ломницького, ЧСВВ, молодого, але світлого місіонера, й під його вмілим та мудрим проводом дозріває її чернече покликання. Михайлина, обдарована гарним співучим голосом, стала членом церковного хору у Василіянській церкві св. Онуфрія. Коли в 1887 році Отці Василіяни, для більшого богопочитання, впровадили молебені до Ісуса Чоловіколюбця і до Пресвятої Богородиці, вісімнадцятирічна Михайлина залюбки брала участь в цих набожествах.

В 1888 році Михайлина відбула реколекції під провадом о. Ломницького. Ці духовні вправи зробили велике враження на глибоку душу Михайлини. Вона почула тихий, але виразний голос Ісуса: „Йди за мною", і кілька місяців перегодом, а саме 24 червня 1889 р., за дозволом свого духовного провідника, склала приватний обіт чистоти на один рік; наступного ж року відновлює цей обіт на один рік, а в 1891 р., на три роки.[5]

Її старший брат Стефан оповідає, що Михайлина, навіть ще дитиною, любила самоту й молитву. Вона часто йшла в ліс, де була капличка, й там молилася.[6] Побожність її переливалася й на інших дівчат. Гордашевські мали в дома служницю. Одного дня вона звірилася Михайлині, що сусід намовляє її до гріха. Михайлина лагідно повчила її, щоб ніколи не піддавалася грішній спокусі. Служниця послухала ради молоденької панночки й відігнала спокусника.[7]

Михайлина відчувала велику схильність до чернечого життя. Але, куди вступати? Усвідомлюючи великий духовний й моральний занепад свого народу, що потребував допомоги й піднесення, вона не бажала вступити до польських Згромаджень, яких було багато в Україні – вирішила посвятитися для свого народу. А тому, що не було українських Згромаджень, крім Чину Сестер Василіянок, вона рішилася вступити туди. Однак, Божі дороги для неї були інші.

Коли о. Єремія Ломницький домовився з о. Селецьким, що будуть разом засновувати нове Згромодження, його очі в першу чергу звертаються на Михайлину, його пенітентку, в якій бачить добрий й випробуваний матеріял, щоб започаткувати чернече життя в цьому Згромадженні. Отож, запропонував їй, щоб замість вступати до Василіянок, стала першою Служебницею в Згромадженні, яке щойно засновується.[8]

Михайлина пише, що коли о. Єремія представив їй труднощі й прикрості, які доведеться їй зносити, то спочатку вона на хвилину завагалася, „бо не бачила нічого певного перед собою“,[9] але, розваживши потребу свого бідного народу й уважаючи, що такою є воля Божа для неї, вирішила піти за Божим голосом і віддалась Господеві з готовістю і самопосвятою.

Вишкіл у Сестер Феліціянок

Хоч Михайлина мала побожне виховання і кількарічний духовний провід Отців Василіян, однак жила на світі зі своїми родичами. Тому треба було їй дати нагоду, протягом якогось часу, приглянутися блише чернечому життю, щоб потім могти завести чернечий лад у новому Згромадженні. І тут виникнула велика трудність. Не було б відповідним приміщати її в Сестер Василіянок, бо вони були клявзурові, а нове Згромадження мало стати цілком апостольським, для безпосереднього служіння народові. Польські Згромадження не хотіли її прийняти, щоб приглядалася їхньому життю. Нарешті, завдяки заступництву о. М. Анджейчика, Єзуїта, тодішнього ректора Отців Василіян у Львові, Сестри Феліціянки в Жовкві згодилися прийняти Михайлину.[10] Дня 17 червня 1891, Михайлина попрощалася з рідними й виїхала зі Львова до Жовкви, де Сестри Феліціянки мали свій новіціят, і залишилася там аж до 22 серпня 1892 року.

Протягом чотирнадцятьох місяців Михайлина пильно приглядалася і завчала чернече життя. Усвідомляла себе про ту відповідальність, яка чекала на неї в Жужелі, що мусітиме передати цей свій досвід молодим, недосвідченим кандидаткам і стати їм прикладом для наслідування.

Влітку 1892 року, коли дім у Жужелі був майже викінчений, о. Ломницький поїхав до Жовкви, щоб домовитися в Феліціянками про

облечини першої Сестри Служебниці. Там вони вирішили, що про одяг на облечини в Жовкві подбають Сестри Феліціянки. Форму й спосіб виконання ряси залишили для вирішення Михайлині. Однак, після виїзду о. Ломницького, Сестри Феліціянки намагалися вплинути на молоду кандидатку, щоб одяг нового Згромодження ні в чому не відрізнявся від польських Сестер Служебниць.[11] Тут виявилася рішучість Михайлини. Вона усвідомила, якщо одяг буде однаковий, то український люд і його духовенство будуть уважати нове Згромадження віткою польських Служебниць, тож відразу створиться упередження. Тому шукала делікатного способу, щоб вийти й цих утруднень. Михайлина повідомила про це о. Ломницького і, за порадою жовківських Отців Василіян, виїхала до батьків, до Львова, а Сестри Феліціянки думали, що її покликав Митрополит в якійсь справі. Вдома, разом зі своєю старшою сестрою Анною, протягом двох днів за власною думкою виготовила відповідну рясу синьої барви.

В середу 24 серпня 1892 року, в Василіянській церкві св. Онуфрія у Львові урочисто відбулися облечини першої Сестри Служебниці. Михайлина з того часу стала Сестрою Йосафатою, взявши собі ім'я великого українського священомученика. Відвідавши батьків та попращавшись з ними та з товаришками, обіцяла, що буде молитися за них, та, ще того самого дня, виїхала до села Жужель.

Львів: Церква св. Онуфрія. Тут Йосафата була хрищена а пізніше облеклася в габіт Сестер Служебниць.

Рим: З ліва до права: Фелікс Сцібало, сестрінок с. Йосафати, на візиті в Римі, 1967 року і с. Єроніма Химій тодішна головна Настоятелька; с. Юліяна Панковська, протоконсульторка.

До Жужеля

Сестра Йосафата пише, що в дорозі до Жужеля напали на неї дошкульні спокуси проти покликання. Щоб позбутися цих диявольських нападів, вона читала життя Отця Івана Боско. У Жужелі с. Йосафата проживала в домі о. Пароха Селецького, який прийняв її з властивою йому гостинністю. Вранці, вислухавши Службу Божу, прийняла вона Святе Причастя і молилася за Боже благословення для себе й тих, з якими їй доведеться жити. Потім з о. Селецьким пішли вони оглядати хату в якій мали проживати Сестри. Сама с. Йосафата описує: „Хата була дерев'яна, покрита соломою і складалася з чотирьох кімнат. Не було підлоги, тільки земля добре утовчена й зверху загладжена глиною. Ціле внутрішнє устаткування становила одна шафа, зроблена з простих дощок, стіл та дві лавки. Крім того було вісім ліжок, що складалися в формі ясел, чотири глиняні горщики, десять глибоких тарілок і десять столових ложок" (це був дар Товариства Слуг зі Львова).[12] Пригадуючи собі свій заможний родинний дім у Львові й просторий, добре устаткований монастир Сестер Феліціянок у Жовкві, це убоге простеньке помешкання, в якому бракувало навіть найнеобхідніших речей, напевно зробило особливе враження на молоду міщанку. Тут вона вперше зустріла крайне убозтво, якого її душа так бажала, щоб уподібнитись до Христа.

Негайно, того самого дня, с. Йосафата нав'язала перший контакт з жужельськими кандидатками. Вони спільно приготовлялися до великого дня – Успіння Богородиці, 27 серпня (за юліянським календарем), що мав стати вповні їхнім днем – днем їхньої посвяти Богові та Пречистій. Ось, як пише про цю першу зустріч одна з кандидаток: „Що за радість була...Побачилися перший раз, але любов відразу злучила нас. Полюбились ми взаємно і та любов залишилась назавжди".[13]

Посвячення і відкриття дому в Жужелі

В день празника Успіння Пречистої Діви Марії, 27 серпня 1892 року, відбулося посвячення і відкриття дому Служебниць Пречистої Діви Марії, того дня, коли святкуємо Успіння Пречистої Богородиці, яка буде заступатися за своїх Служебниць, що назвали себе Її ім'ям та віддали себе під Її покров. До села Жужель з'їхалося численне духовенство: Василіяни, Єзуїти й епархіяльний клир.

Від самого ранку в церкві правилось урочисте-Богослуження при великому здвизі народу – прибули навіть з сусідніх сіл. Під час Служби Божої о. Ломницький виголосив зворушливу проповідь про чернече покликання. Він сказав, між іншим, до зібраного народу: „Дорогі в Христі Брати! З-поміж ваших дітей покликав Господь декілька до своєї служби. Чи не жалієте ви для Нього тих кілька квіток?" Тоді серед загальних сліз радости й зворушення почувся голос: „Не жаліємо". „Чи даєте їх Господеві так, як Він бажає їх від вас, зокрема ви, батьки?" – знову почулось спонтанне: „Даємо!"[14]

Після співаної Божественної Літургії всі мали вирушити з процесією до дому Сестер, але перешкодив зливний дощ. Щойно по полудні, під час вечірні, Господь послав чудову погоду. І

знову народ заповнив церкву та й церковне подвір'я. Після вечірні процесійно впровадили с. Йосафату й дівчат-кандидаток до нового дому. Після врочистого благословення дому, духовенство повернулося до церкви, люди розійшлися, залишаючи майбутні Сестри Служебниці в тиші під опікою настоятельки Сестри Йосафани – першої новички.

С. Йосафата біля першої хати в Жужелі.

Перша вечеря

Замовкли дзвони, затих гомін народу, запали вечірні сутінки. Одна з учасниць описує цей перший вечір новонародженої спільноти ось так: „Коли настали сутінки треба було засвітити, але не було ні лямпи, ні свічки. Послали одну кандидатку до о. Пароха, щоб принесла свічку. Коли ми хотіли напитися води, мусіли позичати горнятко в сусіда. На вечерю сестра о. Селецького принесла кілька кусників печеної курки й булку. Накрито стіл білим настільником, розставлено глибокі тарілки, бо інших не було, і, після молитви, кандидатки засіли перший раз до спільної вечері з своєю настоятелькою, с. Йосафатою. Несміливо споглядали то на с. Настоятельку, то одна на другу. С. Йосафата розділила їм те, що було й припрошувала, щоб брали пальцями й їли, бо вилок і ножів не було. Булку мусіла ламати руками на кусники та роздавала Сестрам...І говорили всі, що ще ніколи не було їм так мило й приємно, як того вечера...Настоятелька проголосила їм укладений перед тим порядок, якого мали дотримуватися наступного дня, потім подалися всі на молитву, а після того на спочинок".[15]

Служебниці починають спільне життя

Наступного дня, вранці с. Йосафата побудила своє мале стадо, плескаючи в долоні бо дзвінка ще не було. І так, дня 28 серпня 1892 року, в годині 4,30, Сестри Служебниці Непорочної Діви Марії почали щоденне життя. З того дня почали вони зберігати проголошений настоятелькою порядок дня, „зростаючи в ласці в Бога і в людей", що дбали про їхнє утримання. Їжу доставляли люди, переважно батьки кандидаток; про все інше дбав о. Селецький з фондів, які збирав від різних добродіїв на прожиток-розвиток отих „Дітей Божих" та із збірок Василіянських місіонерів.[16]

Складення обітів і облечини

Після неповних трьох місяців від посвячення першого дому до Жужельського Згромадження належало вже одинадцять молодих ревних душ, що були готові все віддати задля Христа та для служіння ближнім. Тому не було потреби зволікати далі з їх облечинами в чернечу рясу й так представити українському народові в Галичині першу громаду Сестер Служебниць.

Дня 20 листопада 1892 року, в празник св. архангела Михаїла в Жужелі відбулися облечини в чернечу рясу перших дев'ятьох кандидаток. Простора сільська церква не могла помістити народу, що наплинув з усіх сторін.

На Службі Божій після Євангевія Сестра Йосафата Гордашевська приступила перед іконостас та склала перші обіти на три роки, відповідаючи на слова священнослужителя: „Чого бажаєш, донько?" І на це запитання вона відповіла в своїм імені та в імені майбутніх Сестер Служебниць: „Бажаю, задля любови Ісуса й Матері Його, бути прилучена до Зібрання Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої, щоб у ньому вправлятися в службі Богові через Убожество, Чистоту й Послух, згідно з духом і Уставами цього Зібрання".[17] Отець Є. Козаневич, ЧСВВ, в зворушливій проповіді вияснив народові значіння тієї хвилини для отих вибраних душ та для цілої української Церкви й народу, поясню-

ючи мету і завдання чернечих Чинів у Католицькій Церкві. Звертаючись до с. Йосафати, закликав її, щоб вона ревно зберігала свої святі обіти та провадила повірених їй молоденьких Сестер до більшої слави Божої, спасіння душ і духовного піднесення народу.

Того щасливого дня с. Йосафата не була свідома, що Ісус, якому вона так всепально посвятила своє молоде життя поведе її тернистими шляхами терпіння, упокорення, жертви – аж заведе до геройської святости.

Духовний вишкіл молодих Служебниць

Як було домовлено з самого початку між Отцями Селецьким і Ломницьким, духовний провід Служебниць мали давати Отці Василіяни, а о. Селецький мав дбати про матеріяльні потреби. Але, будучи на місці, він мусів часто займатися іншими справами, як побачимо пізніше. З огляду на духовний провід, ще в 1891 році вирішено, що новіціят зорганізується у Кристинополі (що ж сталося 1894) і користатиме з проводу тамошніх Василіян. Поки в Кристинополі буде збудований новіціят, Отці Василіяни будуть приїжджати до Жужеля раз на тиждень, щоб давати духовні науки й сповідати Сестер, а о. Селецький кожного дня буде давати Сестрам лекції Біблії і Катехизму.

Але головний тягар щоденного вишколу, взору навчання новичок, спочивав таки на „першій новичці й настоятельці", Сестрі Йосафаті. До неї належало вчити Сестер молитов, церковного співу, ручних робіт, піклування хворими. Зокрема, навчати їх духовної поведінки Богові посвячених осіб: як жити святими обітами в конкретних ситуаціях апостольського життя. Провід і приклад с. Йосафати, як показало життя і праця перших Сестер, був удалий.

Одна з підопічних с. Йосафати так коротко схарактеризувала її, як першу настоятельку: „Сестра Йосафата мала дуже гарне виховання:

побожна, інтелігентна, строга, але й вибачлива, поважної вдачі, хоч весела, покірна, бо, управляючи, любила питатися, що думають інші...для всіх однакова... була делікатної будови, але сильного характеру, вирозуміла для всіх, зокрема ж для хворих".[18]

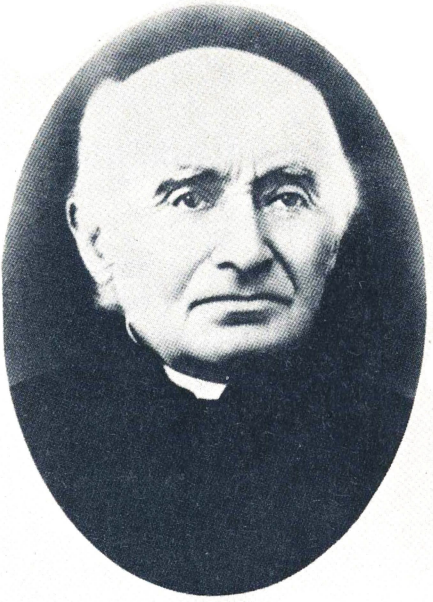

В горі з ліва: о. Ломницький, ЧСВВ; о. К. Селецький; с. Йосафата М. Гордашевська.

Початки апостольства

Перші Конституції про апостолят Служебниць казали наступне: „Їхнім завданням буде...засновувати захоронки, тобто дитячі садки для малих сільських дітей; доглядати по селах недужих й убогих, їм прослуговувати й приготовляти до побожної смерти; спільно з сільським народом трудитися і працювати; у неділі й свята читанням життя святих й інші духовні книжки...виховувати нарід і заохочувати до служіння Богові, даючи йому собою приклад християнських чеснот і трудолюбивого життя".[19] Це було колосальне завдання для молодої двадцятьтрирічної міщанки, яка не була ознайомлена з життям і характером сільського народу. Однак, с. Йосафата разом зі своїми підвладними взялася до праці, з притаманною собі рішучістю. Не було в селі аптики, лікар приїжджав здалека, а в селі хворих було багато. Вона купила книжку, в якій яскравими барвами були намальовані різні лікувальні рослини з поясненням, як і на що їх уживати. „С. Йосафата з молоденькими Сестрами ходила з книжкою в руках по полях і долинах, де росло найбільше лікувальних рослин. Удома приготовляли зілля, щоб потім роздавати вбогим хворим".[20]

Також с. Йосафата студіювала різні шпитальні книжки, щоб знати як доглядати хворих, і т.д., щоби згодом навчати Сестер. „Люди мали

велике довір'я до Сестер, завжди кликали їх до хворих і просили ліків, а до вмираючих Сестри йшли з молитвою". Служебниці, під проводом с. Йосафати, також вчили людей як подавати ліки, „бо бідний нарід не розумів лікарів – тими ліками, які треба було пити, вони натирали, або навпаки".[21]

С. Йосафата відразу впоювала у своїх підвладних любов і самопосвяту для хворих. Коли, 1894 року, в Самолуських поширилась епідемія тифу й холєри, чотири Служебниці, що ще не мали й двох років вишколу, виїхали з допомогою до загроженого пошестю села. Отець Парох пише про цих „анголів милосердя" ось що: „Святої християнської відваги треба, щоб могли виконати обслугу коло хворих на висипний тиф, а ще більше на холєру...У згаданих недугах наші селяни не мають майже ніякої опіки, а Сестри, прийшовши до дому хворого, не тільки мусять зайнятися хворим, але й цілим домом, не раз мусять хліба спекти, й дітей нагодувати, і білизну випрати, і худобу напоїти, а хоча самі, заразились від хворих...переходили хрест тяжкої недуги, то й нині з не меншою самопосвятою поспішають до хворих. Їхня поміч є майже необхідна, зокрема для хворих на холєру. Заразливість холєри...позбавляє людей всякого почуття – жінка боїться приступити до хворого чоловіка, діти до батьків, і навпаки. Тільки той, хто бачив нужду нашого селянина хворого на холєру, може зрозуміти, якою потіхою мусить бути ангел-дівиця, слуга Божа, яка без боязні, з усією саможертвою його рятує, натирає, компреси робить, а при тому то молиться, то словами, то

святим співом пригадує йому про душу й вічність. Та й поміч Божа є з ними. Свідоцтвом цього є багато тих, що вже стояли на порозі вічности і тільки завдяки старанням і піклуванню Сестер Служебниць і їхнім молитвам завдячують привернення здоров'я й дальшого життя".[22] Це доказ, що с. Йосафата вміло передала Сестрам свій ідеал – з любови до Бога жертвуватися для народу.

Щодо ведення дитячих садочків, приписаного першими Конституціями, о. Ломницький незабаром про це подбав. Повернувшись із Жужеля, в вересні 1892 року, прийняв на кандидатуру рідну сестру с. Йосафати, Анну, яка вже здавна єдналася духом зі своєю молодшою сестрою і, як вона, прагнула посвятитися Богові для служіння народові. Негайно послав її Отець на практичний курс ведення дитячих садочків, за тодішньою фреблівською методою, і на практиту до Сестер Феліціянок у Львові, які тоді відзначалися зразковим веденням дитячих садків серед вірних латинського обряду.

Відкриття першої захоронки Сестер Служебниць відбулося в Жужелі, дня 15 травня 1893 року. Її вела, разом з іншими спів-Сестрами новичками, Арсенія Анна Гордашевська в просторій господарській стодолі, поблизу дому Сестер. Виховуючи дітвору, новички виховували й себе: творили початки отої дошкільної системи, яка стала окремо рисою Сестер Служебниць в Галичині. „Сестри не жаліли ні пильности, ні трудів... щоб у молоденькі уми й серця глибоко вкорінити правдиве й основне знання Ісуса Христа...і набожність до Пречистої Діви Марії".[23]

С. Йосафата остерігала Сестер, які відповідали за діточий садочок, щоб завжди були дбайливо приготовані до своїх викладів. Вона купила гармонійку й інші музичні інструменти, щоб музикою розбуджувати зацікавлення дітей.[24]

На Різдво 1892 року с. Йосафата і новички зі смаком прибрали Жужельську церкву, бо старання про красу Божих храмів – притаманна риса Сестер Служебниць по цілому світі – виявлялась вона спочатку в Жужелі.

„Сестра Йосафата збирала дітей і молодь та вчила їх співати церковні пісні, молебені до Богородиці й Христа Чоловіколюбця; потім читала їм гарні оповідання. Діти й молодь полюбили свою вихователькy, тому щодня їхня кількість збільшалася, аж заля стала замалою".[25]

В 1893 році, оце перший раз, в Жужельській церкві, перед гарно прибраним образом Матері Божої, відбулися травневі богослуження, а в червні молебень до Христа Чоловіколюбця. Співали молодь й діти, підготовані с. Йосафатою. Сусідні Парохи, за прикладом Жужеля, впроваджували в своїх церквах травневі богослуження і просили Сестер, щоб навчили співати і їхніх людей. Так ото молебні стали улюбленими богослуженнями на Західній Україні.

С. Йосафаті та її рідній сестрі с. Арсенії треба завдячувати також і те, що вони обидві з старої форми фелонів виробили гарну форму теперішніх наших фелонів. А коли Преосвященний Григорій Хомишин у 1904 році, став Станіславівським Єпископом, то вони виготовили для нього всі потрібні архиєрейські ризи, разом з

мітрою й омофором; мітра була гаптована золотом і сріблом.

С. Йосафата докладала всіх зусиль, щоб Згромадження розросталось. Вона, разом із Сестрами, їздила до новозаснованих домів і там перебувала протягом якогось часу, щоб допомогти Сестрам зорганізувати дім і працю в парафії. Велика самопосвята й витривалість підтримувала її у випробуваннях і труднощах, яких жодного дня не бракувало.

Завжди дбала про те, щоб Сестрам давати практичне знання та вірно впроваджувала в життя повчання о. Настоятеля Ломницького. Внутрішні справи старалась полагодити сама, часто з геройською посвятою.

Одна співсестра пише про неї таке: „Сестра Йосафата була середнього зросту, зі шляхетними й інтелігентними рисами обличчя, милої й товариської вдачі, спостережлива, мудра та второпна. Очі мала сіро-зеленої барви, з яких пробивалася радість, а по всьому обличчі розливався спокій, що брався з постійної духовної злуки з Богом. Вона була немов серцем і пульсом первісного життя в Згромадженні."[26]

Серед буревію випробування

Майже на самому початку заснування Згромадження виникло непорозуміння між отцями Селецьким і Ломницьким, через що с. Йосафата і Сестри знайшлися у дуже важкій і болючій ситуації.

Коли отці Селецький і Ломницький домовилися створити нове Згромадження, зробили приятельську угоду, побудовану лише на словах, без жодного письмового розподілення умов, а саме, що о. Селецький буде маєтковим прокуратором Сестер і буде підписувати всі акти Згромадження перед церковною і цивільною владою, а о. Ломницький і Отці Василіяни подбають про чернечий провід і духовну опіку. Вже перші Конституції приписували, що духовним провідником і керівником Сестер має бути монах. За розпорядженням настоятелів Василіянського Чину й за згодою всіх трьох Єпархів таким провідником був о. Ломницький.

Згідно з умовою, о. Селецький подавав себе в пресі як засновник і підписував контракти купівлі. Також лист до Священної Корґреґації Поширення Віри був підписаний о. Селецьким. Отож, Згромадження Сестер Служебниць створилося на базі взаємної співпраці між чернечим і епархіяльним клиром.

Розріжнення виникнуло на відмінному понятті про мету й завдання Згромадження. О. Ломницький, на основі свого місійного досвіду з усієї

Галичини, її міст і сіл, і сам монах, був думки про заснування чернечого Згромадження за всіма правилами чернечого життя. Погляд о. Селецького виходив з довголітнього досвіду сільського пароха, який бачив передусім тодішнє село: дати йому допомогу. Вже перед заснуванням дому в Жужелі о. Селецький публічно висловив про Згромадження такий погляд: „Не буде це монастир...це буде тільки убогий дім...з якого вийшли би, після двох років виховання, вишколені з убогих сільських дівчат, убогі служниці Марії, які зуміли би трудитися у сільських захоронках, недужими в селі опікуватися...також працею рук на полі й в домі хліб насущний собі роздобувати".[27] Тому він говорить і про свободу залишення Згромадження, після трьох років, і повернення до давніших занять;[28] тим-то він був проти зміни хресного імені на чернече, „бо коли вийде на світ, не буде знати, яким іменем називатися".[29] І перші кандидатки в Жужелі на облечини не дістали чернечих імен – аж на обіти, після наполягання о. Ломницького.

Ці й подібні погляди о. Селецького та наступні розпорядження суперечили тому, що Василіянські духовники впоювали в серця молодих Сесрер. Також с. Йосафата, без сумніву, була прихильницею напряму о. Ломницького – широкого, без обмежень, справді чернечого. Все ж таки, коли о. Ломницький був у Кристинополі, справа йшла досить мирно. В 1895 році о. Ломницький був назначений настоятелем в Михайлівці. Його заступником у новіціяті став о. В. Скоробогатий, ЧСВВ.

Після виїзду о. Ломницького, о. Селецький

вислав три Сестри до дівочої бурси Пані Олексевич, у Львові, щоб сповняли обов'язки служниць для панночок. С. Йосафата знала, що такі обставини будуть мати неґативні наслідки для духовного життя Сестер і повідомила Отців Василіян у Львові, які вияснили о. Селецькому, що чернечому життю не відповідає, щоб Сестри підлягали управлінню світської особи. І Сестри повернулися до Кристинополя.[30]

Восени 1896 році, о. Селецький, журячись утриманням, почав висилати Сестер на заробіток до панських дворів, де мусіли вислуховувати наруги й насмішки двірської служби й простих сільських наймитів. Тільки на виразний спротив о. Маґістра новіціяту, о. Селецький перестав цю практику.[31]

Далі, о. Селецький вмішувався до управи Згромадження, видавав на власну руку різні розпорядження. Виникло таке замішення, що Сестри не знали, кого слухати. До настоятельки в Циганах, яка мала відновити обіти, о. Селецький написав, щоб приїхала до Кристинополя, а одночасно о. Скоробогатий написав, щоб залишилася в Циганах і там відновила обіти.[32]

Врешті, о. Селецький вніс прохання до Митрополита, щоб той призначив його духовним провідником і керівником Сестер Служебниць. Однак, одержав відповідь, що його призначується прокуратором у всіх трьох епархіях.[33] Одержавши цей лист, о. Селецький утвердився в тому, що робив, і заявив о. Ломницькому, що він, тобто о. Селецький, має всяку владу над усіма домами Служебниць. З огляду на таке становище, о. Ломницький, порозумівшись зі своїми настояте-

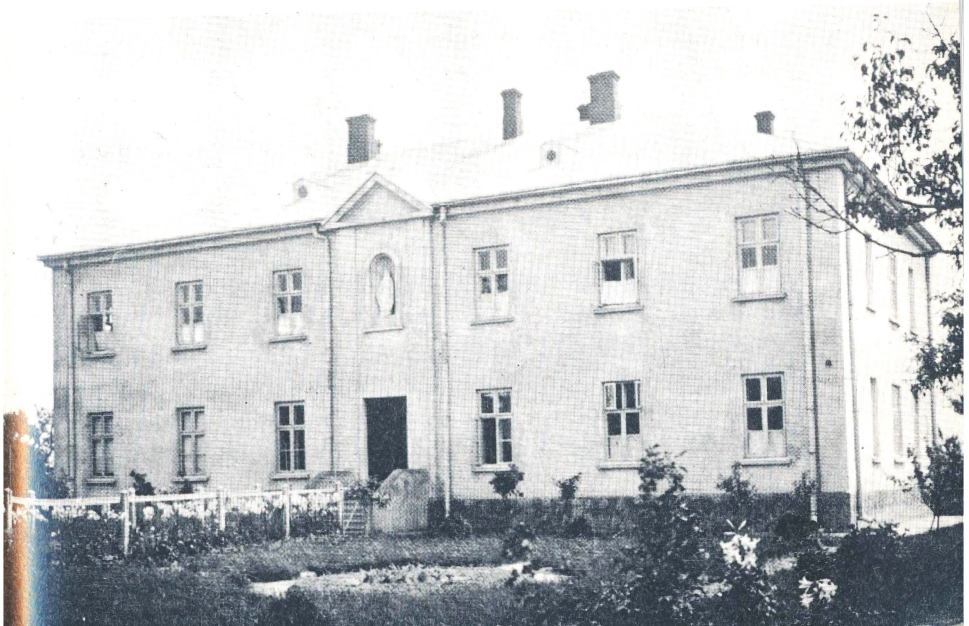

Чудотворна ікона Божої Матері в Василіянській церкві в Кристинополі. Тут с. Йосафата проводила довгі години на молитві.

Новий новіціятський дім в Кристинополі, побудований 1904 року.

лями, заявив, що не може бути подвійної управи, бо це може привести Згромадження до упадку – мусить, або о. Селецький уступити, або Отці Василіяни уступлять. О. Селецький рішуче стояв при своєму. Тоді Отці Василіяни зовсім перестали займатися Згромадженням.[34]

Отець Селецький почав візитувати доми та переносити Сестер з одного дому до іншого. Однак, всі настоятельки заявили, що їхнім настоятелем є тільки о. Ломницький.[35] С. Йосафата була тоді настоятелькою в Тернополі. О. Селецький дуже шанував с. Йосафату й уповав на її допомогу. Запропонував їй, щоб вона прийняла настоятельство в Кристинополі й тоді спільно будуть провадити Згромадження. С. Йосафата рішуче відмовилась і радила о. Селецькому погодитися з Отцями Василіянами, бо сам нічого не вдіє.[36] Пізніше о. Селецький висловився, що „розчарувався в Йосафаті".[37]

Між Сестрами почався нелад і незадоволення.[38] С. Йосафата болюче відчувала це випробування і, побоючись, що Згромадження цілком розпадеться, написала просьбу до Отців Василіян, щоб далі опікувалися Сестрами. Також писала скарги про невідрадні відносини в Згромадженні й до кардинала Сильвестра Сембратовича.[39] Кардинал, прослідивши причини, два чи три місяці після уступлення Отців Василіян, звернувся з просьбою до настоятелів Василіянського Чину, щоб назначили о. Ломницького духовним провідником і прокуратором Сестер Служебниць. Отець Ломницький прийняв цей подвійний обовязок 1897 року. Одночасно Кардинал доручив о. Селецькому віддати все управління Слу-

жебниць в руки Отця Єремії.[40]

З того часу о. Селецький перестав безпосередньо займатися Сестрами, але далі залишився їхнім приятелем і добродієм. Часто відвідував Сестер і радів їхнім швидким розростом. Його заслуги на початках Згромадження є дуже великі. І до сьогодні Сестри Служебниці вважають його одним з спів-засновників Згромадження, і кожного року в празник св. Кирила, 18 березня, вони в особливший спосіб спогадують його в подячній молитві.

Його знайомство з духовенством і світськими людьми запевнило Згромадженню перші пожертви й майже протягом п'яти років його ім'я постійно з'являлося на сторінках тодішної преси із закликами до збірок і пожертв, які поставили молоде Згромадження на ноги. Також зрозуміло, чому, крім матеряльної опіки, о. Селецький хотів узяти на себе ввесь провід Сестер – ті перші жужельські кандидатки були його парафіянки – він їх виховував від дитинства: вони були його духовними дітьми. Також і вони відчували велику любов і пошану до свӧго старенького отця пароха.

Перша Капітула, 1902

Протягом перших десятьох років духовний провід з настоятельською владою над Згромадженням мали Отці Василіяни, виконуючи його через духовного провідника, о. Ломницького, або його заступника. Він провадив і адміністрував Згромадженням – його домами й членами. Однак, після повного змісту Конституцій з 1892 року, правний провід належав до Головної Настоятельки, вибраної Сестрами і затвердженої Галицьким Митрополитом на п'ять років.

У Конституціях було застережено, що розділ 5 про Головну Настоятельку аж тоді цілком увійде в життя, коли Сестри вироблять серед своїх членів потрібні сили, які відповідали б висловленим у Конституціях вимогам, а до того часу вся управа буде спочивати в руках „іменованої" Митрополитом Головної Настоятельки і Митрополичого відпоручника. Однак, до 1902 року, такої формальної „Головної Настоятельки" не було, а Сестра Йосафата виконувала ці обов'язки силою того факту, що була першою Служебницею. Настоятелювала вона майже в усіх більших нових домах, звідки керувала діяльністю Сестер.[41]

В нове десятиріччя Згромадження входило з двадцятьма домами і понад сотнею Сестер у всіх трьох епархіях.[42] Ціла ієрархія ясно бачила велике значення цього нового Згромадження в

Українській Церкві. У такій атмосфері всенародньої прихильности Згромадження досягло свого першого десятиріччя. Воно вже було приготоване до самоуправи, згідно з приписами Конституцій.

Дня 26 вересня 1902 року, о. Ломницький скликав Загальний Збір Сестер і на ньому переведено вибір Головної Настоятельки: вибрано Сестру Йосафату Гордашевську, першу Служебницю. На цьому Зборі, імовірно на пропозицію вибраної Головної Настоятельки, обрано також дві Дорадниці якими стали с. Константина Суховербська і с. Моніка Комеш.

Перша Головна Настоятелька

Дня 22 жовтня Митрополит Андрей Шептицький, ЧСВВ, потвердив цей вибір власноручним листом, заадресованим до с. Йосафати.[43] В митрополичім декреті с. Йосафата дістала нове названия свого становища, „Сестра Старша".

Влітку 1902 року, провід Василіян вирішив вислати окрему місію до Канади для обслуги тамошніх українських еміґрантів. Група місіонерів мала складатися з чотирьох Василіян і чотирьох Сестер Служебниць. Настоятелем місії призначено о. Єремію Ломницького, а о. П. Філясові доручено Сестер Служебниць. Однак, з невідомих нам причин, о. Філяс поїхав до Канади, о. Ломницького вислано до Бучача, а Митрополит назначив нового митрополичого відпоручника в особі о. І. Тисовського, ЧСВВ. З того часу митрополичі відпоручники притримувалися Конституцій 1892 року, з тим, що не виконували обов'язків настоятеля, які перебрала на свою відповідальність Головна Настоятелька Служебниць та її Рада. Відпоручники Митрополита візитували доми Сестер і здавали єпископам звіт з духовного стану Згромадження.

В Конституціях з 1892 року, правило 2, розділ 5, вимагало, щоб Головна Настоятелька була розумна, побожна, прив'язана до Згромадження, а крім того, щоб мала досвід у житті Згромад-

ження: „переходила всякі заняття Служебниць Пречистої Діви Марії".

Різні спогади Сестер вказують, що с. Йосафата, у визначній мірі, мала ті прикмети, яких вимагали Конституції від Головної Настоятельки.

Декілька витягів із спогадів очевидців засвідчують її здібності – і перед Конституціями, і перед історією. Ось що свідчать про неї товаришки і підлеглі: „Сестра Йосафата займала провідні становища в Згромадженні...була це людина великого духа...була всім для всіх. Настоятелювала в багатьох домах, де з'єднувала собі домашніх і чужих. Звичайно висилали її до новозаснованих домів, де заводила лад і порядок...Зазнала в своєму житті багато терпінь і упокорень...В молодих літах була дуже діяльна".[44]

„Любила малу дітвору, і часто, так як вони, бавилася з ними".[45]

„Сестра Йосафата, разом з нами, в розквіті життя, від першого дня взяла кермо в свої руки, щоб вести молоденьке Згромадження. Ми всі прийняли й шанували нашу Дорогу Сестру Настоятельку як назначену від Бога".[46]

С. Атанасія Мельник, одна з перших сімох постулянток, розповідає, що їй було дуже важко отримати дозвіл від батька, щоб могти вступити до Згромадження. Її мати померла кілька років тому й батько був дуже прив'язаний до дітей, особливо до неї, наймододшої. Після довгих прохань він урешті неохоче згодився, але часто відвідував новіціят, незмінно сподіваючись, що його улюблена донечка повернеться додому. Кілька днів перед облеченням (с. Йосафата вже була пошила їм габіти), Пан Мельник знову

загостив до Сестер. С. Йосафата, бажаючи полегшити біль батька, сказала до с. Атанасії: „Іди, вберися в габіт, хай тато побачить, якою гарною Сестрою буде його донечка". Батько був тим першим, що побачив свою доньку в габіті. Він обійняв її сердечно й поблагословив.

С. Атанасія дальше описує, як одного разу, вертаючись зі Львова, сіла на поїзд у протилежному напрямі й потім, серед ночі, пішки прийшла до дому Сестер, де с. Йосафата була настоятелькою: „...дійшла до брами, задзвонила – трясуся з утоми, а ще більше зі страху. Вийшла я ще нагору до келії Сестри Йосафати, тут уже дальше ані кроку не могла зробити, сили мене залишили. Сестра Йосафата приступила й каже: 'Бідна дитино, що сталося, на вас одежа вся мокра?' Зайнялася мною, як рідна мати, дала чисту білизну, поклала до ліжка, казала не вставати, аж доки вона не прийде".[47]

Ще інші спогади, які вказують на велике зрозуміння й второпність с. Йосафати: одна новичка працювала в пральні – походженням з міста, непризвичаєна до важкої фізичної праці – почала хворіти, нидіти, так що магістра новичок задумала видалити її з новіціяту. В тому часі приїхала с. Йосафата й порадила, щоб замість видаляти новичку, змінити її обов'язки, призначити їй бути дверничкою, де праця буде легша, і де буде мати багато руху, то ж напевно краще почуватиметься. І таке сталося. Ота новичка стала добрим членом Згромадження і завжди була вдячна с. Йосафаті, що врятувала її покликання.[48]

Одна Сестра мусіла винести шаплик з водою, попросила одну слабеньку Сестричку, щоб її по-

могла. В тій хвилі надійшла с. Йосафата і сказала: „Сестро, поглянь на той шаплик з водою і на цю Сестру, що її просиш, чи вона в силі тобі помогти", і с. Йосафата сама взялась й помогла.[49]

Деякі Сестри хотіли практикувати строгі умертвіння – носити волосяницю, ланцюжки на бедрах, постити, тощо. Хоч с. Йосафата сама практикувала такі умертвіння, однак не дозволяла, щоб Сестри в цьому її наслідували.[50] Вона боялася, що в їхній ревності вони можуть пошкодити собі на здоров'ю.

Ця її второпність і дбання про здоров'я Сестер виявилося на самих початках заснування Згромадження. Отець Селецький дав наказ, щоб Сестри кожної середи й п'ятниці в році стримувалися не лише від м'ясних, але й від молочних страв, так як це практикували жужельські парафіяни. С. Йосафата вважала, що це було занадто строго для молоденьких Сестер, які мусіли тяжко працювати в полі. Вона звернулася з цією справою до о. Ломницького, і в грудні 1892 року Сестрам дозволено споживати молочні страви кожного дня крім постів приписаних Церквою.[51]

Зречення зі свого становища

Головним завданням нової Сестри Старшої було зробити візитацію всіх домів Згромадження, доручити деякі перенесення Сестер і визначити їм праці та заняття. С. Йосафата незабаром взялася до цього обов'язку. Першого року своєї діяльности вона відвідала всі доми. Та першим її важливим історичним рішенням була висилка місії Сестер до Канади. І хоч та місія була вислана з доручення і під впливом Митрополита Андрея Шептицького, однак, добір Сестер, і приготування всього необхідного до подорожі та започаткування нової місії, належало до Сестри Старшої. Це діло висловлювало широкосяглість її думок та відкрило нову добу в історії Згромадження: його зріст в ширину, переступаючи передбачені Конституціями з 1892 року межі Галичини і Буковини. „З великою любов'ю і дбайливістю випроваджувала Сестер...і сама пакувала їм скрині...відвезла на вокзал і попрощала сердечно".[52]

Не знаємо, які були причини, що діяльність с. Йосафати, як Сестри Старшої, мала свій передчасний кінець вже 20 лютого 1904, коли вона склала свої обов'язки на руки Митрополита. Хроніка Згромадження в цьому маломовна. Мабуть, головні документи залишилися в Митрополичному Архіві Львівської Архиєпархії і, мож-

ливо, колись відкриють, чому перша Сестра Старша не відбула свого канонічного п'ятиріччя.

Здається, що ті причини полягали у внутрішніх справах її управи. Виглядає, що вже тоді виникає між Сестрами двоякий напрямок думок про Згромадження: прихильність поглядів о. Селецького: обмеження на Галичину та потреби передусім сільського народу, і прихильність поглядів о. Ломницького: відкриття Згромадження для цілого народу „де тільки є людські серця, треба й праці над ними, але є місцевості...з багатьох поглядів небезпечніші, і на них передусім треба звернути увагу – такими є міста і місточка".[53]

С. Йосафата і її Рада були прихильні до того другого напрямку: широкого, без обмежень і, мабуть, що труднощі впровадити цей напрям у розвиток Згромадження, могли бути однією з важливих причин уступлення с. Йосафати. Не треба забувати, що тоді в Згромадженні велика більшість Сестер була сільського походження, з сільським ступенем виховання та освіти. Тому „міщанки" управи с. Йосафати, ймовірно, не могли знайти належної підпори й могли зустрічатися з критикою, а навіть з якимсь пасивним опором.

Вище сказані припущення основуються на деяких історичних фактах з життя с. Йосафати, що їх занотовує Хроніка: чотири доми, засновані за настоятельства с. Йосафати, мали міський характер – Самбір, Станіславів, Стрий-Лани, Едмонтон; її наступницею стає с. Василія Мишок, селянка, і за своєї діяльности не допускає своєї попередниці навіть до складення довічних обітів у 1907 і 1908 роках (про це будемо писати

пізніше). Вище сказані факти вказують, що могло бути якесь суперництво за провід між „міщанками“ і „селянками“.

Що труднощі виникали з певних розходжень, маємо дещо з листів Сестер. Одна з очевидців пише, що коли с. Йосафата взяла провід в свої руки, старалася, „щоб Сестри точно й сумлінно виконували свої обов'язки, і тих, що помилялись, намагалася поправити. Як для себе, так і для інших, була точна, а в промахах строга. Але при тому була матір'ю і відносилася до кожної Сестри згідно з її характером, однак, незважаючи на те, не могла всім догодити. Мабуть, із цієї причини зреклася становища“.[54]

С. Арсенія Гордашевська розповідає, що Сестри ще не були готові, щоб прийняти співсестру, як їхню Головну Настоятельку. Вони все ще бажали, щоб священик виконував ці обов'язки. З таким домаганням вони зверталися до Митрополита Андрея. Він намагався їх усвідомити й переконати, що Сестри самі повинні управляти Згромадженням. Але багато Сестер селянок не хотіли його зрозуміти. „Так довго докучали Митрополитові, аж урешті, для спокою, він прийняв зречення с. Йосафати.“[55] С. Йосафата вимагала від Сестер чернечої дисципліни, а в багатьох домах закрадалося послаблення дисциплінованости й панував нелад. Вона старалася направити лихо, але багато Сестер ставили їй спротив“.[56]

Що с. Йосафата стала жертвою інтриг і людської заздрості, знаємо ще з того, що княжна Сапіга з Більча Золотого, щедра добродійка о. Селецького, згодом же й Згромадження, дуже пропаґувала Василію Мишок на Сестру Старшу.

С. Василія, в тому часі, була настоятелькою в Більчу Золотому. Пише одна із Сестер, що „погляди княгині впливали й на Митрополита", та натякує, що Митрополичий відпоручник о. І. Тисовський, ЧСВВ, неприязно ставився до с. Йосафати. Також під час виконування своїх обов'язків, с. Йосафата діставала анонімні листи з погрозами: „незадовго скінчиться твоє царство", і їм подібні. „Вона мовчала й терпіла". А коли такі листи частіше повторювалися, с. Йосафата постановила, що для добра Згромадження мусить зректися свого становища. „Взяла мене й пішли ми до Митрополита...Йосафата сказала, що зрікається настоятельства, а Митрополит сказав: Дай на письмі".[57] С. Йосафата письмово зреклася свого становища, а Митрополит на її місце назначив, без виборів, на п'ять років, с. Василію Мишок.[58]

Після того як с. Йосафата зреклася свого становища, почалася для неї ще тяжча „хресна дорога". Зазнавала різних обвинувачень, наклепів і упокорень. Але вона не робить жодних протестів, не шукає помсти для тих, що, можливо, підкопували її авторитет. Стає в ряди підвладних і підкорюється проводові нової Сестри Старшої. Настоятелі посилають с. Йосафату в поле й вона там, працюючи з селянами співає побожні пісні, так, що „всі дуже любили її. Сестру Йосафату все оточували люди, а особливо діти й молодь".[59] Носила на плечах тяжкі мішки збіжжя й це, напевно, причинилося до болю в крижах, який відчувала до кінця свого життя.[60] Слабкі душі заломлюються в терпіннях і невдачах, а великі душі міцніють і розвиваються.

Нові Конституції, 1907

Перші Конституції Згромадження, апробовані дня 6 травня 1892 року, можна б уважати тільки першою спробою нарису нової чернечої ідеї на українських землях, і тому необхідним було їх удосконалення. Ці Конституції були запозичені від Згромадження Сестер Служебниць латинського обряду й пристосовані до потреб новозаснованого Згромадження. Але за п'ятнадцять років існування Згромадження в завданні й апостоляті розвинулося і розрослося поза межі, приписані йому в 1892 році. Сам Митрополит пише, що, „Досвід показав, що ці Устави не в усім були для цього Згромадження відповідними",[61] і цей саме досвід був головним джерелом їх перегляду.

Перегляд Конституцій взяв на себе таки сам Митрополит Андрей з допомогою кількох Отців Василіян.[62] Безперечним здобутком нових Конституцій було аскетично-чернече поглиблення й поширення життя Згромадження; звернено більше увагу на внутрішнє вироблення членів, на чесноти. Також важливішою зміною для духовного життя Сестер було позволення складати довічні обіти.[63]

Митрополит Андрей скликав Капітулу Сестеру у Львові, в днях 20-22 квітня 1907 року, на якій Сестри прийняли нові Конституції. На цій Капітулі головував сам Митрополит, разом з Отцями Василіянами Ломницьким і А. Лозинським, обидва помагали Митрополитові перевірювати Конституції.

Труднощі у складанні довічних обітів

На підставі нових Конституцій Сестри, які провели в Згромадженні принаймні вісім років чернечого життя, і яких поведінка була бездоганна, могли скласти довічні обіти. Отож, на празник Різдва Матері Божої, 1907 року, після восьмиденних реколекцій під проводом о. Ломницького, тридцять дві Сестри склали перші довічні обіти в Згромадженні, допущені до цього торжественного акту Сестрою Старшою Василією та її Радою. Між допущеними була сама с. Василія та її Дорадниці, але недопущені до тієї посвяти були с. Йосафата і її рідна сестра с. Арсенія. Беручи під увагу духовні й чернечі прикмети с. Йосафати, разом з заслугами, важко пояснити її недопущення до довічних обітів, хіба тільки через якусь людську заздрість, помсту чи щось подібне.

С. Йосафата боляче пережила це впокорення. Відкинення тими, яких сама виховувала й приготовляла до чернечого життя, глибоко відчула. Однак, без жодних нарікань, мирно перенесла це болюче випробування. Підбадьорена о. Ломницьким, що „це терпіння освятить тебе“,[64] згодилася з Божою волею і зайняла місце при столі після Сестер з довічними обітами. Того самого ранку бачили її в кухні при митті начиння.

Капітула 1907: Третя з ліва:
с. Василія Мишок, о. Є. Ломницький, ЧСВВ, Митрополит А. Шептицький, о. А. Лозинський, ЧСВВ, с. Йосафата Гордашевська.

Наступного року знову понад тридцять Сестер були допущені до складання довічних обітів, але прохання с. Йосафати і цим разом було відкинене. „Хай буде воля Твоя“ – мовчала й терпіла. „Сестри не знали, кого мають між собою“.[65]

Сестра Йосафата знова у проводі Згромадження

В 1909 році закінчувався термін виконування обов'язків с. Василії Мишок і Митрополичий відпоручник о. Є. Малицький, ЧСВВ, скликав Капітулу на вибір Головної Ради. С. Йосафата не була присутня на цих виборах, бо не мала довічних обітів. На Сестру Старшу вибрано с. Віталію Мікусь, а на її затупницю Капітула вибрала неприсутню с. Йосафату. Голова вияснив делегаткам, що, згідно з Конституціями, не можна вибирати Сестер без довічних обітів на стоновище в Головній Управі. Делегатки стояли при своєму й домагалися, щоб дозволити с. Йосафаті скласти обіти й доручити їй обов'язки Заступниці.

Тоді голова перервав Капітулу, прикликав с. Йосафату і пояснив про вибір. „Ввійшла простенько й привітала присутніх, 'Слава Ісусу Христу'. О. Малицький вирішив вдатися до Митрополита, щоб дозволити с. Йосафаті скласти довічні обіти. Прийшла позитивна відповідь.

Наступного дня раненько перед Службою Божою скромненько, без жодних парад і церемоній, Сестра Йосафата, перша Служебниця, склала довічні обіти – Тому, Якому вже в своїй ранній молодості обітувала своє дівицтво.

На становищі Заступниці с. Йосафата залишилася аж до наступної Капітули, 1 листопада 1918 року, коли вже тяжко захворіла. Хоч була

Заступницею Головної Настоятельки, не перебувала в Головному Домі, але виконувала різні обов'язки по інших домах. А час від часу була покликана на Раду.

Місійна діяльність

Місійна діяльність с. Йосафати в Згромадженні була різноманітна й інтенсивна, також і ввесь її апостолят був пересяклий безперервною тісною злукою з Богом, через глибоку молитву й строге умертвіння.

По селах с. Йосафата провадила захоронки й вчила релігії дітей, молодь і старших – в Циганах, Бережанах, Трускавці. В неділі й свята збирала жінок з села та повчала їх, як мають виконувати відповідальності матерів і дружин. Дівчат учила ручних робіт та плести вінки з квітів, а коли одна з них виходила заміж, то с. Йосафата сама плела їй шлюбний вінок.[66]

Хворими піклувалася не лише в селі, де мешкала, але також в сусідніх селах. Часто не тільки обслужила хворого, але мусіла зробити все потрібне в хаті. Вона ніколи не вимагала заплати за свою працю. Хворих заохочувала до молитви й добрих діл та приготовляла до Святих Тайн. Люди подивляли її посвятне служіння і називали її „наша добра Сестра-лікар".[67]

Сестра Йосафата мала велике набоженство до Пресвятої Євхаристії, Пресвятого Серця Христового й до Страстей Христових. Під час Великого Посту проказувала з людьми в захоронці Хрестну Дорогу, а в середи й п'ятниці – у церкві. Після цих постних набоженств, вона читала людям про Страсті Христові.

Молитва завжди мала першість в житті с. Йосафати. Сестри часто бачили, як вона клячала перед Розп'яттям з розпростертими руками і молилася, не тільки протягом дня, але частіше вночі.[68] Вона любила Святий Хрест, з нього черпала силу, щоб переносити життєві труднощі. Часто ставала вночі, брала іншу Сестру з собою і йшла до церкви адорувати Найсвятіші Тайни.[69] Її наполегливим напоумленням для Сестер було, щоб вони завжди ставили молитву на першому місці у їхньому житті та щоб не занедбували приписаних духовних вправ.[70]

Набожність до Непорочної Діви Марії, Покровительки Згромадження, займала привілейоване місце в серці с. Йосафати. Вона часто говорила Сестрам: „Я все поручаю нашій Непорочній Діві Марії",[71] і заохочувала Сестер, щоб набували собі щиру, дитячу набожність до Непорочної, а Вона буде опікуватися ними й їхнім апостолятом.

Майже всі очевидці твердять, що с. Йосафата дорожила убожеством, але вимагала, щоб у домах Сестер панував лад і охайність. Одночасно нагадувала Сестрам, щоб коло себе зберігали чистоту й порядок – старі габіти перешивали, а облізлі фарбували.[72] Вона була переконана, що в убожестві немає місця для недбальства й неладу.

Довгі роки с. Йосафата була настоятелькою у Львівській Духовній Семінарії, де Сестри провадили економію. В семінарії с. Йосафата провадила бухгальтерію, купувала поживу й робила все з властивою собі проворністю. Вона завжди мала велику пошану до всіх священиків і навчала

Сестер, щоб поважали священичу гідність.[73]

Сестри, які жили з нею у Львові, приємно згадують, як с. Йосафата робила їм милі несподіванки – купувала малі дарунки, вчила їх усяких ігор під час рекреації.[74]

Хрестна дорога й смерть

Протягом кількох останніх років свого життя с. Йосафата почала вести ще строгіше аскетичне життя; довгі години проводила на молитві й практикувала строгі умертвління. Коло 1916 року, піддалася духовному проводові Преосв. Й. Коциловському, ЧСВВ. Владика, сам дуже здисциплінований, застосував до своєї пенітентки гостру аскезу. (Після смерти знайдено в Йосафати „дисципліну" з гострими колючками).[75]

В 1914 році, перебуваючи у Львові, с. Йосафата важко занедужала туберкульозом кóстей, який щораз більше утруднював їй ходження, тому вона почала ходити з допомогою палички, „до якої завжди жартівливо промовляла".[76] Лікар спочатку поставив помилкову діяґнозу, ніби вона має ревматизм, і розпорядив міцно розтирати болючі місця і насилу проходжуватися. Під час таких лікувань хвора не раз умлівала з великого болю, однак, силкувалася виконувати приписи лікаря.

Згодом с. Йосафату відвезли до Перемишля. Директор шпиталя, досвічений хірург, докладно оглянув і ствердив, що Йосафата має туберкульоз костей. Він уважав необхідним випустити гній з наростів, що появилися на бедрі. Спочатку вона відчула полегшу, але недовго. Гній щораз більше витворювався, тож лікар відіслав її до Рабки в Карпатах, де є мінеральні купелі. Не було, однак, вигляду на виздоровлення і після

кількох тижнів, хвору привезли до Львова, а звідтіль до Кристинополя.

Хоч с. Йосафата переносила нестерпні болі, її лице завжди було погідне й веселе, тому „навіть найближчі не вірили в її страшну недугу й вона з цього приводу дуже терпіла".[77]

Під час своєї недуги с. Йосафата була зразком для Сестер, зокрема для тих, яких призначено її обслуговувати. Не хотіла ніколи ніяких винятків. Терпіла без нарікань, спокійно. Старалась, щоб обслузі не докучати, а за найменшу послугу сердечно дякувала. Коли Сестри приходили до неї на рекреацію, вона завжди заохочувала їх до молитви, до святости. „Словом і ділом представляла чернече життя милим і приємним".[78] Хоч була хвора, Сестри зверталися до неї за порадою в різних справах і вона всіх радо приймала.

Того часу в Кристинополі, при новіціяті, був сирітський притулок, водночас же і школа, яку відвідувало тридцять двоє сиріток з першої світової війни. В днях, коли біль менше дошкуляв с. Йосафаті, вона просила, щоб привести до неї сиріток. Вона дуже любила малих дітей, радо говорила й забавлялася з ними. Діти відчували її любов і охоче горнулися до неї. На прощання цілувала дітей в голівку.

Недуга дедалі більше й більше нищила її організм, хвора не мала сил ходити навіть за допомогою палиці й мусіла покластися до ліжка, з якого вже не вставала. Гній далі збирався на бедрі. З Сокаля приїхав д-р Вайґель, прорізав боляки й вигорнув гній. Чи можна собі уявити, який-то біль терпіла недужа при такій операції,

яку лікар робив на живо, без ніяких обезболень? Сам лікар дивувався з її героїчної терпеливости.

Ці лікарські заходи приносили с. Йосафаті мало полегші. Через відкриту рану щораз більше виходив гній назовні а це вказувало, що кості нагноювалися. Ноги попухли, м'язи почали атрофуватися, на руках висіла пожовкла шкіра. Хвора брала її в руки й говорила до Сестер, що були біля неї: „Дивіться Сестри, я вже буду вмирати". Однак, аґонія тривала довго. Вона "...тяжко хвора, так що не могла своїми силами ані обернутися на ліжку. Лежала на простиралі, яке тримали шість Сестер, три з одної сторони, а три з другої, і в той спосіб мусіли дуже зручно обертати хвору, щоб не причинити їй більшого болю, що дуже рідко нам удавалося...тоді с. Йосафата стогнала з болю, бо кожне найменше зрушення тіла справляло їй страшенний біль".[79] Хоч Сестри дбайливо піклувалися с. Йосафатою, вона дістала такі глибокі пролежні, що „як Сестри її мили, то шматки тіла відпадали".[80]

Добігало п'ять років „голготи" для с. Йосафати, наближався празник Благовіщення 1919 року, улюблене свято с. Йосафати. Одного дня недужа каже до Сестер ліклувальниць: „Я вмру на Благовіщення. А коли то Благовіщення?" „За три тижні", відповіла одна з Сестер. „То я ще маю три тижні терпіти", – сказала с. Йосафата.[81]

Минало три тижні й наближалось свято Благовіщення. Хвора щораз більше слабла. „В навечір'я празника хвора була якось дивно настроєна, начебто кудись спішилася, повторяла часто: 'Я вже буду вмирати', і попросила, щоб священик прийшов висповідати її на смерть. Пульс

ударяв слабо, велике ослаблення й блідість на лиці віщували близький кінець".[82] Приїхав о. Й. Канющак, ЧСВВ, висповідав хвору й вона попросила його, щоб залишився до ранку, бо хотіла, щоб він був присутній при її смерті. Отець згодився, пішов до каплиці помолитися, а потім до кімнати для гостей, щоб відпочити.

Останні години с. Йосафати одна з Сестер описує так: „Я лишилася сама в кімнаті хворої. Сон мене морив...Спиталася с. Йосафати, чи можу трошки положитися, 'Добре', – відповіла, показуючи мені рукою на друге ліжко. Я положилася...За якийсь час с. Йосафата закликала: 'Вставайте, Сестро Йосифо, ви заснете, а я вмру'. Хотіла мати поміч і свідка своєї смерти. 'Читайте мені життя св. Йосафата'. Опісля хвора просила, щоб молитися з нею...витягнула вгору свою вмираючу руку й каже: 'Дайте голову, нехай вас поцілую, ви мені так гарно під час хвороби служили, я вам дуже за це дякую...Скажіть мені, коли я прийду до Ісуса, що для вас маю просити?' Не хотіла залишити на землі боргу вдячности. Я відповіла: 'Тільки одного для мене просіть в Ісуса, а саме, щоб я вмерла в Згромадженні'. С. Йосафата підхопила й з притиском додала: 'і святою стала'. Я вдоволена скінчила нічну службу".[83]

Багато Сестер з поблизьких домів з'їхалися до Кристинополя на свято Благовіщення, щоб попрощатися з с. Йосафатою. Кожна бажала привітатися з нею, але Йосафата вже була дуже немічна. Попрощалася з Сестрами, обіцяла, що як тільки дістанеться до неба, то буде молитися за все Згромадження і за кожну Сестру зокрема,

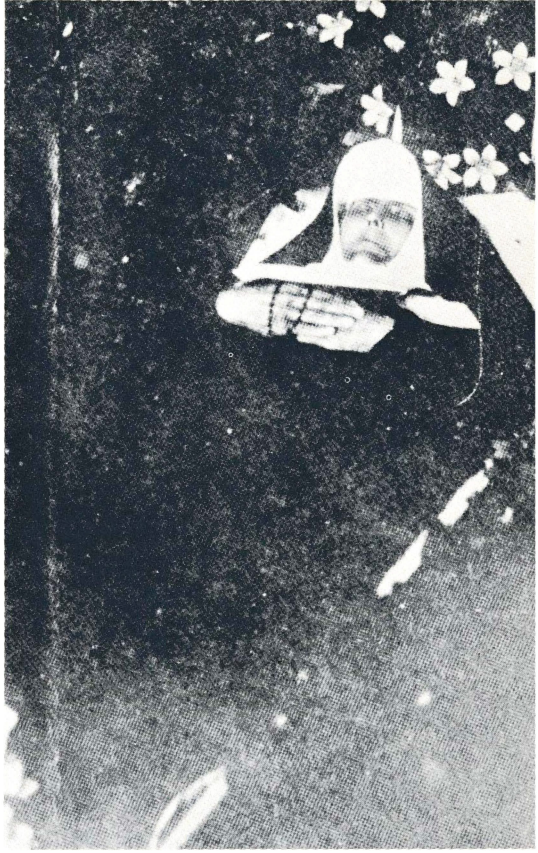

с. Йосафата в труні.

Труна с. Йосафати окружена Сестрами які доглядали її підчас смертної недуги.

щоб стала святою. Зокрема сердечно дякувала всім тим Сестрам, які її з великою любов'ю обслугували протягом довгої й тяжкої недуги.

Сестри поклякали коло її ліжка, в її руки вклали посвячену свічку й молилися. Одна Сестра вголос проказала молитву: „Ісусе, Маріє, Йосифе, вам віддаю моє серце, тіло й душу". Вмираюча слабеньким голосом повторила: „Ісусе, Маріє, Йосифе,...". Це були її останні слова.[84] Померла тієї ж ночі, в ніч свята Благовіщення, так, як це вона провістила, 7 квітня 1919 – Благовіщення, за юліянським календарем. Було їй сорок дев'ять років життя.

Тіло покійної лежало в новіціятській каплиці, де відправлялися Служби Божі і панахиди за її вічний упокій. Потім Сестри віднесли домовину з тілом до церкви Отців Василіян, де відправилася заупокійна св. Літургія при великому зборі духовенства й народу. День був чудовий. Похоронено Сестру Йосафату на кристинопільському кладовищі поруч інших покійних Сестер.

З часом біля гробу с. Йосафати, поляки висипали могилу своїм поляглим воякам, і рік-річно, в день Всіх Святих, сходилося багато народу на ту могилу й,при тому, топтали й нищили гріб с. Йосафати. Щоб охоронити від повного знищення дорогої серцю всіх Сестер могили Сестри Йосафати, настоятелька новіціятського дому, с. Мануїла Ковальчук, доклала всіх старань, щоб виклопотати дозвіл на перенесення домовини з тлінними останками Сестри Йосафати на інше місце. Ці пильні старання с. Мануїли закінчилися успіхом. Дотична влада дала дозвіл. Викопано новий гріб і, дня 6 листопада 1921 року,

відбулось перенесення тлінних останків с. Йосафати на нове місце. Отці Василіяни відправили панахиду, а Сестри й новички співали.

Коли домовину поставили біля приготованого гробу, Сестри просили повітового лікаря, який був присутній при перенесенні тлінних останків, щоб дозволив відчинити домовину. Спочатку не хотів, але коли Сестри наполягали, позволив. Робітники відчинили домовину.[85] І ось „перед нашими очима лежала в домовині Сестра Йосафата так, як ми її до домовини поклали. Тіло вже було почорніло...з рук прозирали білі кості... Цей вид сильно вплинув на всіх. Всі стояли як неживі".[86] По хвилині лікар наказав замикати. „Тоді Сестри кинулися до домовини, щоб доторкнутися Сестри Йосафати. Деякі брали кусники зотлілого габіту, дехто – землю, а інші взяли зернятка вервиці і хрестик. Кожна хотіла мати пам'ятку дорогої особи. Деякі Сестри казали, що як відкрили домовину, то відчули запах фіялок".[87]

На новім гробі с. Йосафати поставлено великий дубовий хрест, а на хресті виконано гарну різьбу плюща. Металева таблиця з білою лелією вказувала ім'я, дату народження і смерти, а також слова: „Блаженні Непорочнії в пути, ходящії в законі Господнім, бо діла їх ідуть слідами за ними".[88]

Служебниця відвідує гріб с. Йосафати.
Знимка 1968 року.

Її дух живе досі

В Сестрі Йосафаті Згромадження Сестер Служебниць має прадивого свідка життя, посвяченого Христові в служінні народові, підкорюючись Його божественній волі.

Життя Йосафати Гордашевської є життя героїні яка вказує дорогу тим, які посвячуються Богові, щоб помогти людям пізнавати й любити Його. Вона була реалісткою – серцем і душею на всі часи, віддавшись служінню своєму поневоленому народові. Вона була жінкою молитви, покути й покори, з необмеженим упованням на Бога, задля Якого вона прийнялась великої справи – помогти заснувати перше, апостольське, жіноче Згромадження в східному обряді.

Йосафата була й далі залишилася зразковою жінкою для всіх часів. Її життя було сплетене з молитви і служіння – любов Бога й любов ближнього, особливо терплячих і духовно занедбаних.

Її дух любови й посвяти живе, як неоцінена спадщина, яка заохочує й підбадьорює кожну Сестру в Згромадженні. Під цю пору приблизно тисяча Сестер Служебниць трудяться в навчальнім, медичнім і соціяльнім апостольстві за традицією Йосафати Гордашевської, кличем якої було: „Служити своєму народові там, де є найбільша потреба".

Зі своїх скромненьких початків в Жужелі Згромадження розгорнуло свою місійну працю

до Канади, Югославії, Бразилії, Чехословаччини, Італії, Сполучених Штатів Америки, Польщі, Франції, Англії, Німеччини й Аргентини.

Хай Йосафата далі провадить своїх Служебниць, згідно з тією харизмою, яку вона перша отримала від Бога. Її заступництво перед Господом є могутнє, як свідчать численні вислухані просьби, зроблені в її ім'я. Постуляційне б'юро отримує багато свідчень з цілого світу, про ласки одержані через посередництво Слугині Божої Йосафати. Молімся, щоб Господь незабаром прославив Його дари в ній на вівтарях Своєї Церкви.

Повідомлення про вислухані молитви за посередництвом Сестри Йосафати, проситься висилати на адресу:

Postulazione delle Ancelle di Maria Immaculata
Via Cassia Antica, 104
00191 Roma, Italia

Нова церква в Жужелі. Під цю пору закрита урядом. Знимка 1984 року.

Примітки

1 Єремія Ломницький, ЧСВВ, допис у „Богословському Вістнику", Ч. III, 1902, стор. 285 - 292.

2 Там же.

3 Анна пізніше вступила до Згромадження СС. Служебниць і прибрала ім'я Арсенія. Померла в Жовкві 1955 р.

4 Магдалина одружилася з п. Сцібалом і з їхнього подружжя було двоє дітей: Фелікс і Іванна . Іванна вступила до Згромадження СС. Служебниць 1905 р. Була дуже слабкого здоров'я і померла в новіціяті 1906 р. Фелікс протягом довгого часу працював у Кракові, у Вавельській бібліотеці. Два рази відвідав Рим і кожного разу був гостем Головного Дому СС. Служебниць. Розказував про свою тітку, с. Йосафату Гордашевську.

5 Архів Головної Курії СС. Служебниць, „Хроніка, I", стор. 28.

6 Свідчення с. Гавриїли Татар, СНДМ, урод. 20.5.1909, всту.9.5.1930. З розмови з с. Текльою Рудик, урод.27.8.1877, свту. 21.1.1899, померла 18.5.1973. С. Текля довго жила разом з с. Йосафатою а згодом була Магістрою с. Гавриїли.

7 Там же.

8 С. Йосафата Гордашевська, „Історія СС. Служебниць Преч. Д. Марії Неп. Зачатої".

9 Там же.

10 Там же.

11 Там же.

12 Там же.

13 С Атанасія Мельник, СНДМ, „Спогади", рукопис.

14 „Хроніка, I", стор. 33.

15 С. Атанасія Мельник, СНДМ, „Спогади".

16 Так люди називали Сестер – читаємо це в часописах і вісниках.

70 Там же. Також с. Текля Рудик, СНДМ.

71 Там же.

72 Там же.

73 Свідчення Сестер: Діоґени Кулинич, Назарії Папровської, Теклі Рудик.

74 Там же.

75 Свідчення с. Йосифи Делькевич, СНДМ. Вона піклувалася с. Йосафатою в недузі і була присутня при її смерти.

76 Там же.

77 Там же.

78 Там же.

79 Там же.

80 С. Текля Рудик, СНДМ.

81 С. Йосифа Делькевич, СНДМ.

82 Там же.

83 Там же.

84 С. Якова Федорняк, СНДМ.

85 С. Йосифа Делькевич, ЧНДМ.

86 Там же.

87 Там же.

88 „Хроніка, I", стор. 201.

Stampa: ESSE GI ESSE - Via Umbertide, 11 - Roma - Tel. 78.27.819

Йосафати

„Це є життєпис героїні...
жінки молитви, покути й покори...
з необмеженим упованням на Бога...
зразковою жінкою для всіх часів."

Життєпис с. Йосафати Гордашевської,
першої Сестри Служебниці
Непорочної Діви Марії.